

กามนิเวศวิภูษิต

วรรณกรรมพุทธจากกามาสุนิพนพาน

ย

ขณะ**พระองค์**เสด็จมาใกล้เบญจคีรีนครคือราชคฤห์ เป็นเวลาจนสิ้นทิวาวารแดดในยามเย็นกำลังอ่อนลงสู่สมัยใกล้วิกาล ทอแสงแผ่ซ่านไปยัง**ศาลิ**เกษตร และลิวเห็นเป็นทางสว่างไปทั่วประเทศสุดสายตา ดูประหนึ่งมีหัตถิพิมายปกแผ่อำนวยสวัสดิ์ เบื้องบนมีกลุ่มเมฆเป็นคลื่นซ้อนทับสลับกันเป็นทิวแถว ต้องแสงแดดจับเป็นสีระยับวระวัปวระพหนึ่งเอาทราวยทองไปโปรยปราย เลื่อนลอยลิว ๆ เรี่ย ๆ ราชลงจคขอบฟ้า **ชานา**และโคก็เมื่อยล้าด้วยตราครุฑำทำงาน ต่างพากันคุ่ม ๆ เดินกลับเคหสถานเห็นไร ๆ เกาหมู่ไม้อันโคดเดี่ยวอยู่กอเดียว ก็ยียดาออกทุกที่ ๆ มีขอบปริณทลเป็นรัศมีแห่งสิ้ง อันกำแพงเชิงเทินป้อมปราการที่ล้อมกรุงรวมทั้งทวารบถทางเขานครเลา มองดูในขณะนั้นเห็นรูปเคาได้ชัดถนัดแจ้งตั้งวานิรมิตไว้ มีสมทุมพุ่มไม้ดอกออกดอกโอบอ้อมล้อมแน่นเป็นชนิด ถัดไปเป็นทิวเขาสูงตระหง่าน มีสีในเวลาตะวันยอแสงปานจะฉาบเอาไว้เพื่อแข่งกับแสงสีมณีวิเศษ มีบุษยธาบันทวรรณและกองแก้วโกเมน แม้วรวมกันให้พวยแพฉะนั้น

พระตภาคเจ้าทอพระเนตรภูมิประเทศดังนี้ พลางรพระบาทยุคลหยุดเสด็จจะดำเนิน มีพระหฤทัยเปี่ยมด้วยโสมนัสอินทริย์ในภูมิภาพที่ทรงจำมาได้แต่กาลก่อน เช่นยอดเขากาพิฏฏไวมูลยบรรพต อสิคิลิและคิชฌมภูฏ ซึ่งสูงตระหง่านกว่ายอดอื่น ยิ่งกว่านี้ทรงทอดทัศนาเห็นเขาเวการะอันมี**กระแสน้ำร้อน** ก็ทรงระลึกถึงคูลาไต้ต้นสัตตบรรณอันอยู่เชิงเขานั้น ว่าเมื่อพระองค์ยังเสด็จสัญจรอนเรแต่โดยเดียว แสงหาพระอภิสัมโพธิญาณ ได้เคยประทับสำราญพระอิริยาบถอยู่ในที่นั้นเป็นครั้งแรก ก่อนที่จะเสด็จออกจากสังสารวัฏเข้าสู่แดนศิวโมกษปริณิพนพาน

สมัยเมื่อล่วงแล้วแต่ปางหลัง ครั้งยังมีพระชนมายุในพระเยาวกาล เมื่อพระเกศายังดำเป็นมันขลับ เสวยอิฏฐารมณผมต่อความบันเทิงสุขโดยอุดมอันควรแก่ผู้อยู่ในวัยหนุ่มนั้น พระองค์ยังทรงสละสรรพสุขศฤงคารเสียได้ แล้วเสด็จออกจากพระราชสกุลวงศ์แห่งศากยชนบทในอุตรประเทศ เขาสุเขตลุมแม่น้ำคงคา บรรลุถึงเชิงเขารบรรพตอันสูงลิ่ว ได้เสด็จประทับอยู่ที่นั่นเป็นปฐมกาลตลอดเวลาได้ช้านาน และเสด็จศึกษาจารในกรุงราชคฤห์ทุกบุพพันเวลา

สมัยนั้น และในคูลานั้น พระเจ้าพิมพิสาร ท้าวพญาแห่งมคธราชบุรีได้เสด็จมาเฝ้าเยี่ยมพระองค์ ทรงอ่อนนวนอัญเชิญเสด็จให้กลับคืนแคว้นศากยะ เพื่อเสวยความสุขแห่งโลก แต่พระตภาคมิทรงหวั่นไหว กลับประทานพระธรรมเทศนา จนพระเจ้าพิมพิสารบังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระสัทธรรม ต่อมาได้เป็นอุบาสกสำคัญของพระพุทธองค์เจ้า

นับแต่นั้นมาจนถึงเวลาที่กล่าวนี้ ล่วงได้ ๕๐ ปีบริบูรณ์ และระหว่าง ๕๐ ปีนั้นมีไชจะเพียงทรงเปลี่ยนแปลงพระองค์จากความเป็นผู้แสวงหาความจริง จนได้ตรัสรู้พระสัมโพธิญาณ ยังทรงบันดาลให้ความมีความเป็นแห่งสังสารโลก เปลี่ยนแปลงไปด้วยอดีตกาล เมื่อเสด็จประทับอาศัยอยู่ในถ้ำไต้ต้นสัตตบรรณครั้งกระโน้น ถ้าเทียบครั้งกระนั้นดูผิดกันห่างไกลนักหนา ครั้งกระโน้น พระองค์เป็นผู้แสวงหาความหลุดพ้นทุกข์ ต้องต่อสู้กับกิเลสฆารอันหนาแน่น ต้องกระทำทุกกริยา ซึ่งมนุษย์อื่นที่แกลวกกล่าสามารถก็ย้อท้อทำไม่ได้ จนภายหลังทรงเห็นแจ้งซึ่งสังสารทุกข์ เสด็จออกจากทุกข์แล้ว ได้ตรัสเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันความเป็นไปของพระองค์ครั้งกระโน้น ตลอดมาจนครั้งกระนี้ ก็เหมือนดั่งกลางวันในฤดูฝน พอรุ่งเช้ามีแสงแดดแผดแผดจ้า แลวันภาทศพยับอับแสงเกิดพายุแรงแพ้ค่นองก่องสะท้อนชานด้วยเม็ดฝน ครั้นแล้วทอฟ้าก็หายมืดมกลับสว่างสงบเสียบ มีวิเวกเหมือนภูมิประเทศในยามเย็นที่กล่าวแล้ว จนกว่าพระอาทิตย์จะอัสดงตั้งหายไปในขอบฟ้า

อันว่าพระอาทิตย์จะอัสดงลงอันใด สำหรับพระตภาคในขณะนี้มีฉันนั้น พระองค์ได้ทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์ให้เห็นแจ้งซึ่งกองทุกข์ ทรงแสดงพระธรรมอันแท้จริงให้เห็นประจักษ์ และประทานหลักความหลุดพ้นจากทุกข์แก่มนุษย์นิกรทั่วโลกธาตุ มีบริษัทเป็นผู้สืบศาสนาวาทเผยแผ่พระธรรมของพระองค์ให้แพร่หลาย และประพฤติปฏิบัติด้วยกายวาจาใจ รักษาไว้ตลอดจรักาลาวสาน

แม้เมื่อพระองค์เสด็จประทับยืนอยู่ขณะนั้น ก็ได้ทรงจินตนาการ อันเกิดขึ้นด้วยพระปริวิตถถึงที่ได้เสด็จมาโคดเดี่ยวตลอดวันว่า "ถึงเวลาแล้ว ในไม่ช้าเราก็จะละสังสารนี้ไป คือสังสาระซึ่งเราได้ถายถอนตนหลุดพ้นแล้ว ตลอดจนยังผู้ที่มีมาในภายหลังให้หลุดพ้นด้วย แล้วเข้าสู่ความดับสนิทด้วยอำนาจแห่งปริณิพนพานธาตุ"

พระตภาคทอดทัศนาการภูมิประเทศอันแผ่ไพศาลอยู่เฉพาะพระพักตร์ แล้วตรัสว่า "ดูก่อน ราชคฤห์อันเป็นนครแห่งเบญจคีรี มีปริณทลงดงามตระการ อุดมด้วยนาสาลีและมหาสิงขรอันน่าเบิกบานหฤทัย เราได้แลดูในครั้งนี้เป็นปัจฉิมทัศน์การ" ตรัสแล้วก็ยังประทับอยู่ ณ ที่นั้น จนภูมิประเทศที่ค้อยเลื่อน ๆ ลงในยามเย็นคงเหลือให้เห็นเด่นชัดแต่อุดมสถานอยู่สองแห่ง ที่ต้องแสงแดดตั้งดาดด้วยทองคำ แห่งหนึ่งคือประสาทของพระเจ้าพิมพิสาร เมื่อพระพุทธองค์ยังทรงอยู่ในวัยเป็นภิกษุหนุ่ม ซึ่งยังไม่ใคร่รู้จักโคดเสด็จผ่านไปทางนั้น พระเจ้าแห่งแคว้นมคธ คือพญาพิมพิสาร ทอดพระเนตรเห็นพระองค์เป็นครั้งแรก โดยเหตุที่พระองค์มีพระลักษณะการดังสีห์ดำเนิน สถานที่ยีกแห่งหนึ่งคือยอดหลังคาเทวสถาน ซึ่งแต่ก่อน ๆ มาเมื่อพระองค์ยังมีได้ประทานพระธรรมเทศนาแก่มนุษย์นิกรให้พ้นจากทารุณพิธิ เคยเป็นสถานที่พลีชีวิตสัตว์อันหาความผิดมิได้นับจำนวนเป็นพัน ๆ เพื่อบูชาัญเวรฐูที่ในนั้น บัดเดียวใจยอดปราสาทและยอดหลังคาเทวสถาน ก็เลื่อนหายเข้าสู่ความมืดแห่งสายัณหสนธยา

ขณะนั้นได้ทอดพระเนตรเห็นสถานที่ซึ่งพระองค์กำลังจะเสด็จไปอยู่นี้ กล่าวคือทางยอดแห่งพุ่มไม้ที่อยู่ลับ ๆ เบื้องพระพักตร์โพ้น เป็นป่ามะม่วงที่หมดชีวิตกพทพทของพญาพิมพิสาร อุตศิถวายเป็นที่ประทับของพระตถาคต

ณ ป่ามะม่วงนี้ พระตถาคตตรัสให้พระอานนท์พุทธอุปัฏฐากนำพระสาวกประมาณ ๒๐๐ ล่วงหน้าไปก่อน ด้วยพระองค์มีพระพุทธรูปประสงคฺจะแสวงหาความวิเวกในวันนั้นแล้ว จึงจะเสด็จดำเนินตามไปภายหลัง พระองค์ทรงทราบอยู่ว่ายังมีพระภิกษุหมู่หนึ่งจากเบ็องตวันตก มีพระสารีบุตรอัครสาวกเป็นประธานก็จะมาสู่ป่ามะม่วงในเวลาเย็นวันนั้นด้วย โดยเหตุที่มีพระพุทธรูปประสงคฺบิเวกธรรม จึงตั้งพระพุทธรูปจะไม่เสด็จกลับไปให้ถึงป่ามะม่วงในเย็นวันนั้น จะทรงแสวงหาที่แรมในชั่วราตรีตามละแวกบ้านแคว้นนั้นก่อน

ระวางนั้น ขอบฟ้าทางเบ็องตวันตก เปลี่ยนจากสีทองเป็นสีดำหลัวขมุกขมัวลง ภูมิประเทศโดยรอบมืดตามลงทุกที ค้างคาวที่เกี่ยวข้องเกาะบนต้นไม้เห็นดำทะมึนทีน ตกใจด้วยได้ยินเสียงผีโพงคนเดินมา ก็ปล่อยเท้าที่เกาะแล้ววางปีกถลาอองเสียงแหลมหายไประหวางผลไม้ในแคว้นนั้น

เมื่อพระตถาคตเสด็จบจรมาว่าจะถึงละแวกพระนครก็มีค้ำลงแล้ว ด้วยประการฉะนี้

ย

ย <http://www.dhammadjak.net/book-other/-3-8.html>

ย

ภาคพื้นดินสุดท้าย [โคบาลาชีวิตกามนิต](#)

ย

ข้อสังเกต

๑. สนวนมะม่วงของ [หมอโกมารภักจ](#)

๒. เบนจศิริ เขากาพิภฏไวยุบลยบรรพต อธิสิคิลิและ [คิขณภฏ](#)

๓. [ราชคฤห์](#) ศูนย์กลางพุทธศาสนา

๔. สาลีเกษตร [ชาวสาเลีย](#) หุ่นาชาวสาเลีย สารพัดขนมจากชาวสาเลีย

ย ชาวสาเลีย

ย

๕. [ชาวนา](#) หุ่นามคธสูรูปทรงผ้าไตรจีวรตามคำทูลเสนอของพระอานนท์สูการจำพรรษา

๕. พระอานนท์พุทธอุปัฏฐาก จากกรุงกบิลพัสดุ์ไปร้องให้ที่กุสินารา

๖. พระสารีบุตร รูปร่างและวัยคล้ายองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๗. [ตโปทาราม](#) ข้ามสะพานคลองสุรัสวดี

๘. บำเพ็ญทฤกริยา ณ [ตงคสิริ](#)

๙. กลุ่มภาพที่น่าสนใจ โปรด LINK ไปสู [ชาวนามคธ](#) [สาธยาย](#)พระไตรปิฏก

๑๐. [รอยทางเกวียน](#) เส้นทางกาวค้าสมัยพุทธกาล พ่อค้ากามนิตไปโกสัมพี

๑๑. เชื่อมไปสู [แม่น้ำคงคา](#)ย สวรรค์คังคา

๑๒. บทสวดมนต์อินเดีย

๑๓. คยาภัสสปะ ณ ริมฝั่งเนรัฐชรา อโนมา พัลลกุ

๑๔. Link สู่ภาพไหว้พระ ๔ สังฆเนยยสถาน คลังภาพ ๔ สังฆเนยยสถาน

๑๕. หญาอินเดีย กุสะย หญาคาไทย แผลก โสติยพราหมณ์ถวายหญาคาย น้ำอมฤตหกษาดรดตันหญาคา

๑๖. บ้านดิน การใช้ผ้าไตรจีวรของพระอานนท์ในการสร้างกุฎิดิน

๑๗. วังมหันต์ ฮินดูผู้มีสิทธิ์ในปฐมพุทธสถานย

ย

ย

วัฒนธรรมภาษา2 วรรณกรรม1